
Dokument z posiedzenia

B9-0169/2024

11.3.2024

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczenia Komisji

zgodnie z art. 132 ust. 2 Regulaminu

w sprawie zwrotu rumuńskiego skarbu narodowego bezprawnie
przywłaszczonego przez Rosję
(2024/2605(RSP))

**Rovana Plumb, Dan Nica, Victor Negrescu, Mihai Tudose, Claudiu
Manda, Adrian-Dragoş Benea, Carmen Avram, Maria Grapini, Corina
Creţu**
w imieniu grupy S&D

B9-0169/2024

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie zwrotu rumuńskiego skarbu narodowego bezprawnie przywłaszczonego przez Rosję (2024/2605(RSP))

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
- uwzględniając preambułę Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), w której stwierdza się, że sygnatariusze inspirowani są „kulturowym, religijnym i humanistycznym dziedzictwem Europy” i pragną „pogłębić solidarność między swymi narodami w poszanowaniu ich historii, kultury i tradycji”, a także art. 3 ust. 3 TUE oraz art. 6 TFUE wymieniający kulturę wśród dziedzin polityki, w których „Unia ma kompetencje do prowadzenia działań mających na celu wspieranie, koordynowanie lub uzupełnianie działań państw członkowskich”,
- uwzględniając art. 36 TFUE, w którym zapisano prawo państw członkowskich do określania narodowych dóbr kultury oraz podejmowania niezbędnych środków w celu ich ochrony,
- uwzględniając Konwencję haską z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego,
- uwzględniając Konwencję dotyczącą środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, przyjętą 14 listopada 1970 r. na 16. sesji Konferencji Generalnej UNESCO,
- uwzględniając dyrektywę 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniającą rozporządzenie (UE) nr 1024/2012¹,
- uwzględniając komunikat Komisji z 13 grudnia 2022 r. w sprawie planu działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dobrami kultury (COM(2022)0800),
- uwzględniając Konwencję ramową Rady Europy z dnia 27 października 2005 r. o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa (CETS 199),
- uwzględniając Konwencję Rady Europy z dnia 19 maja 2017 r. o przestępstwach przeciwko dobrom kultury (CETS 221),
- uwzględniając uznane przez państwa ogólne zasady prawa międzynarodowego, takie jak zasada suwerenności i nieingerencji, zasada dobrej wiary i zasada pokojowego rozstrzygnięcia sporów,
- uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,

---

¹ Dz.U. L 159 z 28.5.2014, s. 1.

- A. mając na uwadze, że państwowe rezerwy złota są zasadniczym składnikiem aktywów finansowych, zapewniającym stabilność waluty państwa i zwiększającym zaufanie do siły gospodarczej narodu;
- B. mając na uwadze, że państwowe rezerwy złota odgrywają wyjątkową i długoterminową rolę w dziedzinie finansów i gospodarki, stanowiąc kluczowy element rezerw walutowych państw; mając na uwadze, że podczas kryzysów finansowych rezerwy złota przechowywane przez bank centralny mogą funkcjonować jako bezpieczny składnik aktywów w okresach zawirowań na rynku;
- C. mając na uwadze, że zgodnie z art. 36 TFUE państwa członkowskie zachowują uprawnienie do określania narodowych dóbr kultury na obszarze ich jurysdykcji oraz do stosowania środków niezbędnych do ich ochrony;
- D. mając na uwadze, że w prawie UE nie ma wytycznych ani ogólnej klasyfikacji tego, co stanowi skarb narodowy, ponieważ jego definicja nie należy do kompetencji UE; mając na uwadze, że termin „skarby narodowe” często zawiera się w różnych terminach zbiorczych takich jak „dobra kultury” i „obiekty kultury”;
- E. mając na uwadze, że termin „rumuński skarb narodowy” obejmuje rezerwy złota Narodowego Banku Rumunii, złożone ze złotych sztabek i rzadkich monet, które oprócz wartości samego złota mają wartość numizmatyczną i kulturową, a także przedmioty związane z narodowym dziedzictwem kulturowym, religijnym, archiwalnym i artystycznym Rumunii;
- F. mając na uwadze, że istnieją podstawy prawne do zwrotu dóbr kultury i skarbów narodowych, które zostały bezprawnie wywiezione z terytorium państwa członkowskiego UE z naruszeniem obowiązujących przepisów lub naruszeniem warunków tymczasowego zezwolenia;
- G. mając na uwadze, że nielegalne zajęcie przez Rosję skarbu narodowego Rumunii stanowi naruszenie prawa międzynarodowego i zwyczajów międzynarodowych, ponieważ oddanie w wyjątkowych okolicznościach rezerw złota i dużego zbioru przedmiotów kulturowych, artystycznych i archiwalnych na przechowanie objęto odpowiednio udokumentowaną i prawnie ważną oficjalną umową zawierającą prawne gwarancje zwrotu, jednak określone w niej zobowiązania zostały zlekceważone;
- H. mając na uwadze, że w 2012 r. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przyjęło rezolucję nr 1896 w sprawie wypełniania obowiązków i zobowiązań przez Federację Rosyjską, w której zwróciło się do Federacji Rosyjskiej, by postarała się szybko rozwiązać nierozstrzygnięte problemy dotyczące zwrotu dóbr kultury i innych dóbr w drodze bezpośrednich negocjacji z zainteresowanymi krajami;
- I. mając na uwadze, że zwrot przywłaszczonego rumuńskiego skarbu narodowego ma ogromne znaczenie zarówno dla instytucjonalnej, jak i narodowej pamięci kraju;
- J. mając na uwadze, że roszczenie prawne Rumunii do jej depozytów złota przewiezionych do Moskwy w latach 1916–1917 jest w pełni uzasadnione, tak samo jak jej roszczenie do przekazanych do Rosji w latach 1916–1917 obiektów kulturalnych, religijnych i archiwalnych, których nie zwrócono w latach 1935 i 1956;

- K. mając na uwadze, że aby doszło do zwrotu rumuńskiego skarbu narodowego, potrzebna jest odpowiednia do sytuacji reakcja Europy;
1. przypomina, że nielegalne przywłaszczenie przez Rosję rumuńskiego skarbu narodowego to wyjątkowy w skali międzynarodowej przypadek, gdy państwowe rezerwy złota monetarnego oraz przedmioty kulturowe, religijne i archiwalne, będące częścią dziedzictwa narodowego tego państwa, zostały powierzone na przechowanie innemu państwu na mocy umowy zapisanej w prawnie ważnych dokumentach dających gwarancje prawne zwrotu tych dóbr, ale ostatecznie zobowiązania te zostały zlekceważone, co stanowi naruszenie prawa międzynarodowego i zwyczajów międzynarodowych;
  2. uznaje, że zdeponowanie w Moskwie skarbu narodowego w trudnych czasach pierwszej wojny światowej w latach 1916 i 1917, objęte gwarancją rządu carskiej Rosji dotyczącą bezpieczeństwa transportu, bezpieczeństwa depozytu i bezpieczeństwa zwrotu do Rumunii, stanowi bezprecedensowy w skali międzynarodowej przypadek nielegalnego przywłaszczenia rezerw złota i obiektów dziedzictwa kulturowego, jest też sprawą nieustannej troski społeczeństwa rumuńskiego;
  3. zauważa, że w czasie pierwszej wojny światowej ówczesny rząd Rumunii był zmuszony powierzyć skarb narodowy sprzymierzonemu państwu w celu ochrony przed zniszczeniem; przypomina, że w trudnym okresie wojny dziesiątkami wagonów kolejowych przewieziono większość rumuńskiego skarbu narodowego do carskiej Rosji, gdzie miał zostać przechowany do czasu, aż zapanuje pokój, zawartość transportów została szczegółowo spisana, rezerwy złota Narodowego Banku Rumunii udokumentowane, a ochrona i zwrot skarbu zagwarantowane przez stronę rosyjską, co poświadczyły wówczas inne państwa; podkreśla, że skarb narodowy legalnie powierzony na przechowanie składał się z 91,5 ton czystego złota należącego do rezerwy Narodowego Banku Rumunii, zbiorów królewskich biżuterii i rzadkich monet, a także bezcennych dóbr kulturowych i historycznych, takich jak archiwa państwowe, dokumenty, cenne rękopisy historyczne, obrazy należące do dziedzictwa kulturowego, rzadkie książki i zbiory wielu publicznych i prywatnych instytucji obejmujące ponad pięć stuleci historii Rumunii;
  4. podkreśla, że pomimo wielu prób negocjacji dyplomatycznych po pierwszej wojnie światowej Rosja nigdy nie zwróciła całego skarbu narodowego wbrew postanowieniom oficjalnej umowy dwustronnej między tymi dwoma państwami;
  5. zauważa, że niektóre z dóbr kulturowych, artystycznych i archiwalnych nielegalnie przywłaszczonych przez Rosję zwrócono Rumunii w 1935 i 1956 r.; podkreśla jednak, że do tej pory zwrotem w ogóle nie objęto 91,5 ton czystego złota stanowiącego część rezerw Narodowego Banku Rumunii;
  6. wyraża zaniepokojenie, że pomimo utworzenia wspólnej rumuńsko-rosyjskiej komisji ekspertów, która miała prowadzić dyskusje na ten temat, starania o zwrot rumuńskiego skarbu narodowego, tj. oddanie nielegalnie zajętej rezerwy złota Banku Narodowego Rumunii, prowadzone za pośrednictwem dwustronnych kanałów dyplomatycznych między Rumunią a Rosją, spotkały się z niechęcią Rosji do zwrotu tego, co bezprawnie przetrzymywały poprzednie reżimy, lekceważąc podpisane protokoły dotyczące zwrotu,

oraz że ta niechęć wymaga ponownej oceny wcześniejszych dyskusji dotyczących żądania zwrotu do Rumunii przywłaszczonych rezerwy złota i nieoddanych dóbr kulturowych i religijnych;

7. podkreśla, że trzeba zwracać szczególną uwagę na ochronę narodowych dóbr kultury państw członkowskich, zgodnie z postanowieniami traktatów europejskich;
8. wyraża zadowolenie, że UE nie szczędzi starań, by chronić dziedzictwo narodowe, kulturowe i historyczne, wdrażając przepisy i mechanizmy współpracy regulujące zwrot dóbr kultury i dziedzictwa wywiezionych niezgodnie z prawem z terytoriów państw UE, oraz że zwalcza nielegalny handel dobrami kultury; uznaje, że dyrektywa 2014/60/UE jest kluczowym filarem zobowiązania UE do ochrony narodowych skarbów i dóbr kultury, natomiast plan działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dobrami kultury potwierdza szersze zaangażowanie UE w ochronę dziedzictwa kulturowego; podkreśla, że nielegalnie wyprawione dobra kultury muszą być zwrócone niezależnie od tego, czy pozostały na terytorium Unii, czy też wywieziono je do państw spoza UE;
9. zauważa, że o ile zgodnie z odpowiednimi postanowieniami TFUE obecne przepisy UE obejmują zwrot dóbr kultury i skarbów narodowych nielegalnie wyprawionych przez jedno państwo członkowskie do drugiego przed 1 stycznia 1993 r., repatriacja rumuńskiego skarbu narodowego pozostaje szczególnym przypadkiem, który wymaga specjalnego rozwiązania; podkreśla, że wyjątkowy charakter nielegalnego przywłaszczenia rumuńskiego skarbu narodowego uwypukla jedyną w swoim rodzaju specyfikę sytuacji, która wymaga odpowiedniej reakcji Europy, aby umożliwić jego odzyskanie, a tym samym rozszerza zakres podejścia UE do zwrotu dóbr kultury wyprawionych niezgodnie z prawem z terytoriów państw UE;
10. podkreśla, że aby doprowadzić do zwrotu dóbr kultury i skarbów narodowych należących do państwa członkowskiego UE, bezprawnie przetrzymywanych przez państwo spoza UE, potrzebne są poważne dyskusje dyplomatyczne, zarówno dwustronne, jak i na forach międzynarodowych;
11. wzywa Komisję, aby rozszerzyła zakres polityki UE regulującej ochronę dóbr kultury, tak aby uwzględnić odzyskiwanie skarbów narodowych przenoszonych w czasie wojny na podstawie umów dwustronnych między państwami;
12. wzywa Komisję i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych, aby przewidziały włączenie zwrotu rumuńskiego skarbu narodowego do przyszłego dwustronnego programu rozmów z Rosją, gdy zakończenie rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie umożliwi wznowienie dyskusji między stronami na temat takich żądań; wzywa Komisję, aby zbadała synergie z państwem rumuńskim, żeby przygotować się do pobudzenia skoordynowanych działań, które doprowadziłyby do powrotu utraconego skarbu narodowego tam, gdzie jest jego miejsce;
13. wzywa Komisję, aby przeanalizowała możliwość działania w charakterze partnera rumuńskich przedstawicieli, którzy uczestniczą w pracach wspólnej komisji rumuńsko-rosyjskiej upoważnionej do dyskusji na temat zwrotu rumuńskiego skarbu narodowego;
14. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i

Komisji oraz rządowi i parlamentowi państw członkowskich.